

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

21. H.C. ZONDAG 16 – Waarom heeft Christus Zich tot in den dood moeten vernederen?

Vr. 40. Waarom heeft Christus Zich tot in den dood moeten vernederen?

Antw. Daarom dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door den dood des Zoons Gods.

Vr. 41. Waarom is Hij begraven geworden?

Antw. Om daarmede te betuigen dat Hij waarachtiglijk gestorven was.

Vr. 42. Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het dat wij ook moeten sterven?

Antw. Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.

Vr. 43. Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en den dood van Christus aan het kruis?

Antw. Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelven Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

Vr. 44. Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?

Antw. Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

4. De vierde trap van de vernedering van de Zaligmaker is *Zijn dood of sterven zelf*. Al Zijn ander bitter en smadelijk lijden waren voorzeker ten enenmale krachteloos geweest, om een enige zondaar in het leven te behouden, bijaldien Hij Zich ook niet also laag vernederd had tot de in de dood, ja de dood des kruises, Fil. 2 :8. De reden hiervan is, omdat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods, niet anders voor de zonde kon betaald worden, dan door de dood des Zoons Gods (Vraag 40). Op verscheidene manier is het dierbaarste bloed van de Heere Jezus vergoten geworden, in Zijn pijnlijke besnijdenis ten achtsten dage, door een wrede geseling voor Zijn kruisdood, door het scherpe indrukken van een bespottelijke doornenkroon op Zijn hoofd en door het doorboren van Zijn handen

en voeten, wanneer die aan het kruishout vastgenageld werden. Maar al deze bloedstortingen waren, in gene dele, nog genoegzaam geweest, om de eeuwige gerechtigheid en verzoening voor ons te verwerven, welke op een dag verkregen zou worden, indien er ook geen bloed en water gevloeid waren uit de hartewonden van zijn geopende zijde, toen Hij levenloos hing aan het kruis. Dit is het volkomen Verzoeningsbloed. Dat andere bloed bereidde slechts de weg en werkte mede tot de verzoening, maar het kon die alleen geenszins teweegbrengen of dadelijk voortbrengen, maar het bloed van een gestorven Christus daar bijkomende, zo was hier het bloed van het Nieuwe Testament, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden, Matth. 26 : 28. Gelijk Zijn vloek ons de zegen aanbrengt, alzo is Zijn dood ons een fontein des levens. De Engel des Heeren wijst ons die waterput ook aan en opent onze ogen, opdat wij niet van dorst versmachten zouden in de woestijn. Toen Abraham, de vader der gelovigen, zijn enige zoon offerde, die hij lief had, op Gods bevel, bracht hij hem wel tot op de oever van de dood, maar niet in de dood zelf, want Izaäk was slechts een schaduw van de ware Middelaar, maar niet de Middelaar in persoon, die sterven moest voor het leven van de wereld. Maar de Hemelse Vader bracht Zijn geliefden Zoon, in welke Hij Zijn welbehagen had, door Zijn waarheid en gerechtigheid tot in de dood zelf. Dit was geen figuur of vertoning, zoals Izaks offerande, maar het was Christus persoonlijk, de kracht Gods en de wijsheid Gods, 1 Kor. 1 : 24. Het was de waarheid en vervulling van al de bloedige slachtofferen, die te voren onder de wet geofferd waren, en die toch de zonde geenszins hadden kunnen wegnemen, want Gods gestrenge bedreiging: *"ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven,"* Gen. 2 : 17, geschiedde niet aan de redeloze bokken, stieren en kalveren, maar aan de mens, welke Hij geschapen had naar Zijn beeld en gelijkenis. Het onvernunftige vee heeft niet gezondigd, maar de vrouw is eerst in overtreding geweest, door het ingeven des duivels, en daarna ook de man. Zie, aldus is de zonde door één mens in de wereld ingekomen, en door de zonde de dood, en alzo is de dood tot alle mensen doorgegaan, *in welke allen gezondigd hebben,* Rom. 5 : 12. Het is zeker, dat, in de weg der gerechtigheid, geen misdaad ooit bestaan kan, zonder een gelijkmatige straf, naar deszelfs aard en gelegenheid. Al wie deze straffen zou willen afscheiden van de misdaad, die zou een schender zijn van de gerechtigheid der wet. De zonde, welke begaan is tegen de oneindige Majesteit van de hoge God, kan ook niet minder verdienen dan een oneindige straf. Dit is de wettische eis van de Goddelijke rechtvaardigheid, tegen welke, aan de zijde van de mens, niet de minste uitzondering kan vallen. Dus is de bezoldiging der zonde dan zekerlijk de dood, Rom. 6 : 23, niet alleen de lichamelijke, maar ook de geestelijke, en die laatste niet slechts tijdelijk, maar ook eindeloos en eeuwig. Zulk een scherpe doodsprikkel heeft de gruwelijke zonde aan zich, en dat uit kracht van de geschonden Goddelijke wet, 1 Kor. 15 : 16, welke zegt: dat het Gods heilig recht is, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn, Rom. 1 : 32. Zo ras dan de zonde genoemd wordt, wordt ook de dood in een adem genoemd, als een onafscheidelijk aanhangsel van de zonde.

En hiervan is een waar gelovige volkomen overtuigd in zijn gemoed, door de Heilige Geest, dat hij een dood en doemwaardig zondaar is, dat is, dat hij bereids de geestelijke dood gestorven en geheel van God vervreemd en gescheiden is, door de misdaden en de zonden, Ef. 2 : 1 en 4 : 18, en dat hij dan ook de lichamelijke of tijdelijke en de eeuwige dood verdient heeft. Niet zo spoedig worden zijn blinde ogen geopend, door het geestelijk licht van de wet, of hij bevindt zichzelf geheel te liggen onder die verschrikkelijke sententie van de eeuwige dood en verdoemenis. O zondaar! zegt dan de Goddelijke gerechtigheid tot hem: *"gij zult de dood sterven,"* en gij ligt alreeds geworpen in de donkere kuil van de dood, gij hebt het leven verbeurd en ziet: *"God is een rechtvaardig Richter, en een God die ten allen dage toornet,"* Ps. 7 : 12. Hier gevoelt de arme zondaar het gruwelijke venijn van de dood dat in de zonde steekt en vindt zijn ellendige ziel pijnlijk gewond van de helse slangenbeten van de satan. Het nare doodvonnis van de wet wordt gedrukt op zijn consciëntie en hart, en staat ook geschreven op zijn allerbeste werken. Welk een bange benauwdheid en wat een treuren en berouw gaan daar niet bij hem om! De gehele wereld is hem nu een akelige doodsgevangenis, waarin hij nauwelijks adem kan scheppen, zonder gedurige schrik en vrees. Hij weet niet wat te doen, want hij is geheel radeloos bij

zichzelf, totdat zijn innerlijke zielsogen geestelijk ontdekt en geopend worden, door het glansrijke licht van het zalig Evangelie.

Dan aanschouwt hij de eeuwiglevende Middelaar Christus, die Zijn ziel heeft uitgestort in de dood, Jes. 53 : 12, en die de dood verslonden heeft tot overwinning, 1 Kor. 15 :54, en hij hoort Hem duidelijk roepen tot de arme, dode en doemwaardige zondaren: *Vreest niet, o zondaars! Ik ben de Eerste en de Laatste, Die leef, en Ik ben dood geweest*, en ziet, Ik ben levendig in alle eeuwigheid, en Ik heb de sleutels der hel en des doods, Openb. 1 : 17, 18. Komt allen te samen herwaarts tot Mij, die vermoeid en belast zijt, gelooft in Mij, en uw zielen zullen leven. Ik heb door de dood te niet gedaan dengenen, die het geweld des doods had, dat is de duivel, Hebr. 2 : 14. Uw losgeld, om uw verloren zielen van de eeuwige dood vrij te kopen, en om ulieden in het leven te behouden, is door Mijn kruisdood alreeds opgebracht en betaald. Weet dan voorzeker, gij arme verslagen zondaars, indien gij maar oprecht in Mij gelooft, dat gij zult leven en niet sterven, en de werken des Heeren zult vertellen, Ps. 118 : 17. Gij zult niet sterven, in der eeuwigheid, gelooft gij dat? Joh. 12:26.

Wie zal ons zeggen welk een zalig leven deze genade-boodschap in de zielen van de gelovigen brengt, zo ras zij hun harten, door de levendmakende Geest, waarlijk voor Christus beginnen te openen? Nu omhelzen zij Zijn vervloekte borgdood als de enige springader des levens. Nu wordt hun deze dood veel kostelijker dan hun eigen leven, hetwelk zij nu gewillig overgeven in de dood, om Jezus wil, 2 Kor. 4 : 11. Nu zij dit hartelijk kunnen geloven, dat Christus voor hen eenmaal gestorven en opgewekt is, zo begeren zij zelfs niet meer dan alleen Zijn dood te verkondigen, totdat Hij komt, 1 Kor. 11 :26. En dit blijft dan ook bestendig hun geloofsoefening, naarmate de Heilige Geest hun geloof gedurig onderhoudt en doet wassen.

"Mijn Jezus", zegt de ziel, "is voor mij gestorven, Hij heeft de dood voor Mij gesmaakt, mijne snode zonden zijn het die Hem hebben gekruist en in de onderste kuil des doods hebben gelegd, in duisternissen en diepten. Maar Zijn bittere en smadelijke kruisdood heeft mijn leven verlost van het verderf, Zijn bloed maakt dat mijn bloed niet gestort zal worden, maar dat de Goddelijke genade eeuwig over mij zal heersen." En ziet, hierop zet het geloof zich dan zeer liefelijk tot rusten neer in de dood van Christus en klemt zich daaraan vast gelijk de doodschuldige misdadigers zich vastklemden aan de hoornen van het altaar.

Maar om deze stof hier achtereen te verhandelen, moeten we verder nog letten op twee andere dierbare nuttigheden, welke een oprecht geloof mee trekt uit de gezegende kruisdood van de Heere Jezus, want deze dorre stam van de dood is voor Gods kinderen in alle manieren een groene boom des levens, gevende zijn vrucht van maand tot maand, en de bladeren van de boom zijn tot genezing der heidenen, Openb. 22 :2.

A. De ene zalige nuttigheid van Christus dood voor alle ware levendgemaakte gelovigen is deze, dat, hoewel zij zelf naar het lichaam ook nog moeten sterven, hun dood toch geen betaling meer is voor hun zonden, maar alleen een afsterven van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven (Vraag 42). Het mag soms het arme en ellendige volk van God aldus toeschijnen alsof Jezus' dierbare kruisdood geen volwichtige en volkomen betaling kon zijn voor al hun zonden tot de laatste kwadrantpenning toe, en zulks uit dien hoofde, omdat daar ook nog een gewisse dood overblijft voor hun zwakke en zondige lichamen, welke niet zo ten eerste door de kracht van Jezus dood, hier op aarde, heerlijk en onverderfelijk gemaakt worden, noch met Elias levend ten hemel varen, maar eerst nog zelf in de kuil van de dood moeten gelegd worden en tot stof wederkeren. Maar het geloof ziet bij het helderschijnend licht van de Geest, door deze donkere wolken gemakkelijk heen op de waarachtige verdiensten en algenoegzaamheid van de dood van de Zaligmaker, waarmee eenmaal een volkomen betaling gedaan is voor al de zonden van de gelovigen zonder onderscheid, en bijgevolg dat hun tijdelijke of lichamelijke dood hen geenszins aanhangt in manier van straf of betaling voor de schuld van de zonde, alsof de heilige God daarin nog enig gedeelte van Zijn rechtvaardige vloek en toorn aan hen zelf zou oefenen, buiten en naast het lijden van de Middelaars. Neen! maar dat (ofschoon die

tijdelijke dood wel oorspronkelijk is uit de zonde en daarom ook nog gedurig moet strekken tot hun gedurige vernedering), dezelve toch, door Christus verdienste, nu mede geheiligd en gezegend is, om hen alleen te verstrekken als Gods geordineerde weg, waardoor zij eenmaal de zonde geheel zullen afsterven en een ingang of doorgang krijgen zullen tot het eeuwige leven.

Dit houdt de gelovige alzo voor gewis en zeker, en roept dan vrolijk uit in de Geest: "mijn dood is nu geen dood meer, Christus dood was wel een dood, maar mijn dood is enkel leven, nu Hij voor mij gestorven en opgewekt is. Ik ga door die donkere vallei naar mijn hemels vaderland, waar ik eeuwig leven zal, om mijn dierbare Zaligmaker van nabij te zien en te loven. Wat vrees ik dan voor deze korte zalige dood? De dood is immers verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning? 1 Kor. 15 : 54, 55. Nu mijn Jezus voor mij gestorven is, zou ik nu ook niet verlangen om te sterven, en om eens zalig ontbonden te worden van dat smartelijke lichaam dezes doods? Welkom, zoete dood! zegt de ziel van een gelovige, als zij triomfeert in Christus, en vaststaat in het geloof, ik zie u toch enkel aan als een troostelijke bode van al mijn heil. Gij zult mij, zondige en versmachtende worm, immers dat zwaardrukkende pak van al mijne onreine zonden en van al mijn moeiten en droefenissen, banden en smaadheden eens komen aflichten, en dan zal ik mijn Verlosser Jezus aanschouwen uit mijn vlees, Denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en mijne ogen zien zullen en niet een vreemde, mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot, Job 19 : 26, 27. Ja, door die verbreking van mijn krakende aardse tabernakel zal het gewis toch eens geschieden, dat ik, arm doodbrakend schepsel, eeuwig verzadigd zal worden met Gods beeld, als ik zal opwaken", Ps. 17 : 15.

B. De andere heerlijke vrucht of nuttigheid van Christus' dood en offerande aan het kruis voor alle ware gelovigen is van een andere hoedanigheid, en strekt zich al ten eerste tot hen uit, hier in dit leven, naardien het toch geschiedt, *dat door Zijn kracht, hun oude mens met Hem gekruist, gedood en begraven wordt* (Vraag 43). Hier opent zich nu het geheime kabinet van de grote verborgenheid van Christus lijden en sterven nog verder voor ons. Zijn dood heeft een overslaande kracht en werking in de harten van al degenen, die dezelve met waar geloof aannemen en zich toe-eigenen, want zij doodt ook zelfs, en brengt in hen ten onder de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, en zij doet een nieuwe mens in hen opstaan, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid, Ef. 4:22-24. Dit werd nog nooit door iemand recht verstaan, zonder de genade van een waar bevindelijk gevoelen.

Het geloof, het dierbare lijden en sterven van de Heere Jezus, als het enige behoudenis- en verzoeningsmiddel aangrijpende, handelt dan met zodanige hartgrondige oprechtheid, dat er een Goddelijke levenskracht komt neerdalen van Christus in de ziel, waardoor het onheilige en zondige vlees zijn levenskracht nu aanstonds gaat verliezen. De gelovigen zien dan in de kruisdood van de heilige Zoon Gods, als in een heldere spiegel, de gruwelijke snoodheid en verdoemelijkheid van de zonde alzo levendig, dat zij er met de diepste schaamte, droefheid en verslagenheid over aangedaan worden. Daar wordt nu zulk een vurige gloed van inwendige en geestelijke liefde voor de dierbare Zaligmaker in de grond van hun gemoed ontstoken, dat zij het niet dragen kunnen, dat ook hun onreine en vervloekte zonden Hem zodanig bitter lijden veroorzaakt, en Hem zo vaneen gescheurd hebben. De genade Gods, welke hun in de dood van Christus wordt geschonken, tot hun zaligheid en eeuwige verlossing, verwekt in hun harten het tederste berouw en diepste leedwezen over hun zonden, en dat zij de Goddelijke Majesteit door dezelve zo onteerd en zo zwaar vertoornd hebben. Zij verfoeien nu geheel hun voorgaande goddeloze wegen, en hebben een walging aan zichzelf, en zij krijgen zulk een waarachtig, innig en hartgrondig behagen in de Heere hun God, en in Zijn volzalige dienst en gemeenschap dat zij zich met lichaam en ziel geheel aan Hem overgeven, en enkel maar begeren te leven voor Hem, die voor hen gestorven en opgewekt is. En zo gaat Christus hier, door Zijn Geest, dan nu Zijn koninkrijk oprichten in hun zielen, en vangt aan met Zijn Goddelijke kracht aldaar te heersen, des duivels onheilige werken te verbreken, en de oude mens der zonde te kruisigen, te doden en te

begraven, in zo verre, dat de boze lusten des vleses in hen nu niet meer regeren, gelijk te voren, wanneer zij de satan en de zonde gewillig dienden, en in de duisternis van het geveinsde waangeloof zoetvoerig leefden, doende de wil des vleses en der gedachten, Ef. 2 : 3.

Ach neen! zij hebben nu de kracht van de hemelse genade inwendig gesmaakt, en zijn nu, door het geloof, zo nauw met Christus hun Zaligmaker in het verbond van het Evangelie geestelijk verenigd, dat zij zelfs een plant met Hem geworden zijn, niet alleen in de gelijkmaking Zijns doods, maar ook in de gelijkmaking Zijner opstanding, Rom. 6 :5. En dus roepen zij hier dan ook uit: Het is zeker, en wij weten, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen, vs. 6. Hoe zouden wij toch langer die vuile en gruwelijke zonden kunnen beminnen, die het dierbare bloed van de allerheiligste Zoon Gods als water vergoten, en Hem zulk een smartelijke en vervloekte dood doen sterven hebben? Hoe zouden wij onze hals nu weer gewillig kunnen buigen onder het juk van de zondige begeerlijkheden, welke toch gemaakt hebben, dat die liefderijke en ontfermende Zaligmaker Zijn gezegend hoofd zo laag gebogen, en Zijn Geest gegeven heeft aan het kruis? Wat een allersnoodste en verfoeilijkste ondankbaarheid zou zulks niet zijn! Zou ook de zonde nu nog in ons leven, nu Jezus voor de zonde is gestorven?

Ziet, uit zulk een heilig grondbeginsel handelen de ware gelovigen, en spreken dan ook zelf, in de kracht van Christus Geest, het eeuwige en onherroepelijke doodvonnis uit over al hun zondige lusten en begeerlijkheden, en over hun leden, die op de aarde zijn, Kol. 3 :5; en zij smeken ernstig van hun God en Zaligmaker, dat Hij hun ook gedurig genade en kracht wil geven, om de zonde, die nog woont in hun leden, edelmoedig aan te vallen en standvastig te bestrijden, ten einde zij die dagelijks meer en meer mogen doden en ten onder brengen, en dat zij zichzelf Hem tot een offerande der dankbaarheid mogen opofferen. Of het geloof moet niet waarlijk heilig en oprecht zijn, of het zal het zeker anders zo ver brengen, door de Heilige Geest, dat niet slechts een gedeelte, maar de gehele mens, met ziel en lichaam, en met alle krachten en bewegingen, nu het vrijgekochte zaad en eigendom moet zijn van de gekruiste Zaligmaker. *Ik moet alleen voor Hem nu leven*, zegt een waar gelovige, *en ik moet voor Hem ook sterven, ik moet en wil nu maar alleen de Zijne zijn, en mijzelf geheel aan Hem opofferen tot een levendige, heilige en Gode welbehaaglijke offerande*, Rom. 12:1. "Dit is nu maar alleen mijn innerlijke lust en begeerte. Laat nog langer in de zonde leven, en de wereld en de satan dienen, al wie dat wil doen, maar ik heb mijn dierbare Heiland nu oprecht hulde en trouw gezworen, en ik wil dat in eeuwigheid niet weer terug halen, ik heb gezworen, en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Zijner gerechtigheid, Ps. 119 :106. Geen nietig en vergankelijk schepsel, geen zondige lust moet mijn hart nu meer bezitten. Neen! mijn hart moet alleen blijven voor mijn Heere Jezus Christus, die mij lief gehad heeft, en Zichzelf voor mij overgegeven heeft, Gal. 2 : 20. Ik moet Hem maar beminnen en aanhangen, en mij geheel in Hem verlustigen, en leven alleen tot Zijn eer, en laten mij door Hem maar leiden: dan heb ik alles, dan zal mij niets ontbreken", Ps. 23:1.

Ziet dan, wat een wonderlijke kracht de dood van de Zoon Gods heeft, om de dode en ongevoelige harten van de arme zondaren op te wekken, en die geheel tot Zich te trekken. Voorzeker, waar dit niet in de grond en metterdaad aldus geschiedt, daar moet niemand menen, dat zelfs een aasje van een waarachtig geestelijk geloof in enig hart immermeer gevonden zal worden, want de gelovigen moeten het daarvoor houden, dat zij wel der zonde dood zijn, maar dat zij Gode levende zijn, in Christus Jezus, hun Heere, Rom. 6:11, en dat zij uit kracht van Christus dood, gewis liggen onder die zalige belofte: de zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de Wet, maar onder de genade, vs. 14. Nochtans is het zeker ook waar, dat de zonde zonder ophouden altijd nog blijft leven in de ware gelovigen, zo lang zij op de aarde zijn, en dat die ook hun beste werken, genaden en deugden nog grotelijks besmet, en hen tot een gedurige bittere kwelling en droefheid verstrekt, veel meer dan wel met woorden kan uitgedrukt worden. Het gaat met hen toch eveneens als de Apostel klaagt van zichzelf : *ik heb een vermaak in de Wet Gods, naar de inwendige mens; maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is,*

Rom. 7:22, 23. Maar geheel wat anders is het overgebleven leven van de zonde in het vlees, en wat anders is de volle heerschappij der zonde over de gehele mens. Een vorst, die afgezet is van zijn troon, mag dan nog langer leven, maar hij regeert en heerst niet meer, daar regeert nu een ander in zijn plaats. Evenzeer is het ook met de zonde, en daar ligt, bijzonder de zwakke en duistere gelovigen en allen aangevochten zielen, zeer veel aan gelegen, dat zij dit wel in acht nemen en onderscheiden mogen, want het onverstand en de duisterheid, welke daar nog veelszins valt omtrent deze zaken, is de recht vruchtbare baarmoeder van allerlei droevige slingeringen, verbijsteringen, vrezes en ongestalten in de zielen van de arme gelovigen, welke niet, dan door de Goddelijke genade en door het licht en de Geest des onderscheids, kunnen verdreven worden.

Men mag het wel gerust nemen en houden voor een vast en waarachtig kenmerk op dit stuk, dat, alwaar de zonde nog een dadelijke heerschappij voert over 's mensen gemoed, aldaar ook de liefde van de zonde nog vastgeworteld zit in het hart, en dat daar bijgevolg ook geen innerlijke schaamte noch droefheid zullen zijn over de zonde, noch een ernstige strijd en worsteling tegen dezelve, veel minder een dadelijke bekering en een ernstig vlieden tot Christus, beide om verzoening en om heiligmaking; want deze dingen kunnen met de inwendige en dadelijke heerschappij der zonde onmogelijk te samen bestaan, niet meer dan licht en duisternis, leven en dood te samen bestaan kunnen.

Er mogen bij de *geveinsden en tijdgelovigen* enige woelingen en bewegingen worden gevonden, die hier naar gelijken, en die spruiten uit een zekere strijd tussen de zonde en hun consciënties, maar er is geen ware ernst, noch dadelijkheid, noch kracht van levendige en geestelijke geloofsgenade in al hun werk. Het mag zijn, dat zij met de zonde, en bijzonder met hun beminde lusten en boezemzonden, somtijds ellendig overhoop liggen, eveneens als een ongemakkelijk man met zijn onrustige vrouw, die dikwijls twisten en elkander groot hartzeer en verdriet veroorzaken, en die toch echter getrouwd zijn. Zo mogen de *geveinsden* dan dagelijks ook al veel verdriet, kwelling en onrust van hun zonden uitstaan, maar er blijft tussen de zonde en hen altijd een zeer nauwe en heimelijke verbintenis liggen, welke zij niet willen verbroken hebben door de genade van Christus. Hoeveel zij ook klagen over de zonde, zo kleven zij toch vast aan dezelve met hun innigste genegenheid, en zij hebben geen oprechte lust, om geheel van haar te scheiden, om een ander mens te worden, en zich onder de heerschappij van de Zoon Gods met een volkomen gewilligheid geheel neer te buigen.

Maar heel anders is het met de ware gelovigen, bij welke de zonde alleen nog leeft, ja, somtijds ook nog sterk leeft, doch echter niet meer volkomen heerst in de grond van hun gemoed. Aldaar verwekt de hemelse genade een waarachtige haat tegen de zonde, en daar treuren dan de zielen ook, zoveel zij immers kunnen, over de zonde, als haar grootste kwaad en jammerlijkste verdrukking. Er is dan ook een gedurige strijd tegen de zonde, en als de arme christenen niet ernstig en gelovig strijden kunnen, dan zullen zij toch evenwel niet laten te zuchten en droevig en ontevreden te zijn, ja, te klagen en te kermen onder de drukkende last van hun duisterheid, dodigheid, verstoktheid en andere ongestalten, waaraan zij somtijds droevig gaan kwijnen. In één woord, als de zonde maar eens waarlijk in iemands ziel, door de dood van Christus, aanvankelijk ten onder gebracht, en als gekruist en gedood is, dan is daar ook een waar leven van genade in zo iemands binnenste verwekt door de Heilige Geest. Ja, aldaar is Christus Zelf opgestaan, en het leven van de ziel geworden, en zo is het daar dan zeker ook waarachtig, hetgeen de Apostel getuigt, als eigen aan alle oprechte gelovigen: *het vlees begeert tegen de geest, en de geest tegen het vlees, en deze staan tegen elkander, alzo, dat gij niet doet, hetgeen gij wildet*, Gal. 5 :17. Zoveel als er recht grondig verstaan wordt van dezen inwendige strijd tussen vlees en geest, zoveel waarachtig verstand zal er dan ook komen van het wezenlijke onderscheid dat er is tussen het leven en de heerschappij der zonde. En zoveel als er dadelijk van die geestelijke geloofsstrijd gevonden wordt in de harten van de wedergeborenen, door de kracht van Christus genade, zoveel heilige overwinning zal er bij hen ook vallen over de zonde, en zoveel verlies of verzwakking zal daar allengs ook geschieden aan het onheilig leven. Want de Goddelijke genade heeft gewild, dat tussen deze dingen een zeer nauw

en altijddurend verband zal zijn. Maar wij kunnen ons in de overweging van deze gewichtige materie, welke wel een opzettelijke verhandeling vereisen zou, hier niet verder inlaten.

5. Maar wij gaan over tot de vijfde trap van Christus vernedering, zijnde *Zijn begrafenis*. Er wordt ons in het Evangelie ook een helder en overvloedig getuigenis gegeven van deze heilige waarheid, dat de Middelaar Jezus, na Zijn dood, op de wijze van de gestorvenen is begraven geworden, en dat, hoewel men Zijn graf bij de goddelozen gesteld had, Hij nochtans door Gods wonderlijke besturing, bij de rijken in Zijn dood geweest is, Jes. 53 : 9. Des Heeren Geest heeft zorg gedragen, dat alle vier de Evangelisten, als ware het zo met onderling overleg geschiedt, die hoogwaardige gebeurtenis omstandig beschreven hebben, en de Apostel Paulus stelt dezelve ook neer onder de voorname grondartikelen van de ware leer van het Evangelie, welke hij gepredikt had, 1 Kor. 15 : 4. Zodat het geloof hier dan ook weer een vaste grond heeft in het Evangelie, ter omhelzing van die Goddelijke waarheid van de Geest, om dezelve voor ontwijfelbaar zeker te houden.

Maar, het komt hier dan nu verder meest aan op het recht gebruik, dat een gelovig gemoed, tot bevordering van deszelfs troost en zaligheid, eigenlijk te maken heeft van die dierbare waarheid van Christus begrafenis, want er is toch met allen niets aan de hoogwaardige Middelaar, noch aan Zijn lijden en verdiensten, hetwelk voor het geloof niet uitnemend begeerlijk en heilzaam en alleraannemingswaardig is. En daarom strekt Zijn gezegende begrafenis de ware gelovigen dan ook weer tot een volle springende fontein van allerdierbaarst heil en vertroosting. Dezelve brengt hun bijzonder deze vier heerlijke nuttigheden aan.

1. *Zij leert hun de gewisse zekerheid van Christus dood, overmits Hij toch eigenlijk begraven is tot dat einde, om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtig gestorven is (Vraag 41). Aan de onfeilbare waarheid van Jezus kruisdood hangt toch het gehele gewicht van onze verlossing en eeuwige zaligheid, als nu bereids genoeg gebleken is. Daarom neemt het geloof van des Middelaars begrafenis ook aan, als een gewis onderpand en zegel van de waarheid Zijns doods, en de gelovige zegt: hieruit verstaat en weet ik nu met een volkomen zekerheid, dat mijn Heere Jezus wezenlijk gestorven is, dat Hij de dood Zelf gemaakt, en Zijn ziel daarin uitgestort heeft, en dat het niet maar in schijn alzo geschied is, dat Hij aan het kruis de geest gegeven heeft in de handen van Zijn Vader. Neen, dat zij verre! de Goddelijke wijsheid heeft de bestelling gemaakt van Zijn begrafenis, en zij heeft dezelve ook uitgevoerd door haar eigen werktuigen. Er is geen twijfel of Christus ziel en lichaam zijn door de dood waarlijk vaneen gescheiden geweest, en Zijn ziel is voor een tijd tot God gegaan in de hemel, en Zijn lichaam naar het graf. Zo is dan Zijn kruisdood een gewisse offerande, tot verzoening van mijn en aller gelovigen zonden. En al wie hier, in de grond van zijn gemoed, nog aan wil twijfelen, die kan in zodanige staat ook geenszins zalig worden.*
2. *Verder vertoont die begrafenis de gelovigen, als in een levendige schilderij, de gehele diepe vernedering van Christus voor hun zonden. Wij, arme mensen kunnen, in de weg van Gods Voorzienigheid, tot geen dieper vernedering geraken, dan dat onze gestorven lichamen vanuit het gezicht en de samenleving van de andere mensen geheel weggevoerd en onder de aarde gestoken en begraven worden. Daar ligt dan nu het schepsel, dat zoveel vertoning en beweging op de wereld aangericht heeft, zielloos neergezonken in het stof, waar elk op wandelt, en niemand is er begerig om het aldaar ooit een bezoek te geven, of het daar weer uit te halen. Dit is dat nederdalen, met degenen die in de kuil nederdalen, tot het oude volk: het nederdalen in de onderste plaatsen der aarde, in de woeste plaatsen, die van ouds geweest zijn hetwelk de Heere bij de profeet invoert, als een rechtgeaarde figuur of zinnebeeld van de vernedering, waar Hij een goddeloos volk toe brengen zou, als Zijn verwoestende oordelen op hetzelfde zouden nederdalen, Ezech. 26 : 20. Maar ziet, zo is de allerhoogste Zoon Gods, de Heere der heerlijkheid Zelf, die de koningen stelt op hun troon, hier ook neergedaald in de onderste delen der aarde, Ef. 4 : 9. Hij is weggevoerd in het stof, en gelegd in de onderste kuil des*

doods, in duisternissen en diepten. Hij heeft enige tijd zeer akelig gewoond, midden onder al de doden en gestorvenen, in de ingewanden der aarde, en is daar ten enenmale afgezonderd geweest van de menselijke gemeenschap en samenleving. Wat een onbegrijpelijke en verbazende vernedering is dit niet geweest voor de hoge Heere van hemel en aarde! Want, uit hoofde van de nauwe en onverbreekelijke vereniging, die er is tussen de Godheid en de Mensheid in de persoon van onze Heere Jezus Christus, hangt die diepe vernedering van Zijn mensheid ook Zijn eeuwige Godheid aan, hoewel deze toch zelf in haar allervolmaaktst en onveranderlijk heerlijk Wezen niet liet allerminst daardoor vernederd wordt. Het geestelijk oog van het ware geloof kan de vernedering, ja vernietiging, in de heilige mensheid van de eeuwige Zoon Gods niet aanschouwen dan met de hoogste aanbidding en verwondering over de onbegrijpelijke Goddelijke genade. Het ziet de reden daarvan in, met een rechte onderscheiding, en dat de Heere Jezus, met zodanige uiterste vernedering des doods en der begrafenis, heeft moeten boeten voor die snode en gruwelijke verheffing van de eerste Adam in het Paradijs, waaraan zich ook al zijn nakomelingen schrikkelijk hebben schuldig gemaakt, en daardoor de allerhoogste vernedering van de hand van de wrekende Goddelijke gerechtigheid, eindeloos verdiend hebben. *Mijn Jezus, zegt hier de gelovige, heeft in het stof der aarde onder de doden willen wonen, opdat Hij mij arm doemwaardige zondaar, eeuwig mocht doen wonen in de hemel onder al die heerlijke heiligen, die daar eindeloos volzalig leven, zonder ooit te sterven. Wat een onbegrijpelijk wonder van barmhartigheid is dit niet!*

3. Ook leert deze dierbare begrafenis ons de volkomen wegneming van de vloek door Christus. Hierom gebod de Wet, dat die opgehangenen aan het hout voor de avond of nacht begraven moesten worden, opdat het land door de vloek van die opgehangen kwaaddoeners niet mocht verontreinigd worden, Deut. 21 : 23, hetgeen dan vaststelde, dat de Goddelijke vloek, welke op deze rampzalige lag, met hun begrafenis mede als begraven en van de aarde weggenomen, en het land dus weer van die vloek gereinigd werd. Deze schaduwachtige inzetting had nu alleszins haar uitzicht op onze Heere Jezus Christus, 's werelds gezegende Verlosser. Toen Hij hing en stierf aan het kruis, lagen beide de zonden en de vloek van het gehele uitverkoren en gelovige mensdom op Hem, als de grote Borg neer, en dus was Hij dan bij uitnemendheid die Opgehangene aan het hout, die Gode een vloek was. En zo lang zijn gestorven lichaam aldaar aan het kruis, voor het allerheiligste aangezicht van de Goddelijke Majesteit, aldus bleef opgehangen, zo bleef de vloek ook, als het ware, nog in het land en op de aarde. Maar ziet, toen dat gestorven lichaam van de Middelaar door de bestelling van de Goddelijke wijsheid en barmhartigheid ten zelfden dage van het hout werd afgenomen, en nog voor de nacht begraven, werd de vloek, welke op Hem was vastgehecht, wegens de schuld van de zonden van de gelovigen, met Hem ook tevens aanstonds gelijk als begraven en van de aarde weggenomen. Zodat de barmhartige hemelse Vader in de begrafenis van Zijn Zoon aan de gelovige wereld dan als een openlijke en allergenadigste verklaring doet, dat Hij nu de zonde en de vloek, volkomen en voor eeuwig van haar weggenomen heeft, en dat, in opzichte van alle ware boetvaardigen en gelovigen, deze verschrikkelijke kwaden, naast haar rampzalige gevolgen, nu met Christus, als het ware, zijn gestorven en begraven, en dat de Goddelijke genade en zegen hier tegen, met Hem voor hen, zijn opgestaan. Dit omhelst het waarachtig geloof dan al weer met een toe-eigenend vertrouwen, en scheidt daaruit een uitnemende vertroosting, door de Heilige Geest, en ontvangt ook zelfs een vrije toenadering, door Christus, tot de Vader, als hebbende Hij de zonde en de vloek met Zich voor eeuwig in het graf genomen, om daaruit nooit wederom te verrijzen. En dit is het, dat de Apostel noemt, Christus heeft ons verlost van de vloek der Wet, Gal. 3 :13, en dat van de Profeet David geheten wordt, zo ver het oosten is van het westen, zo ver doet Hij onze overtredingen van ons, Ps. 103 :12. Wat een zalige, verzoenende en heiligende uitwerking dit nu heeft aan het gemoed van de oprecht gelovigen,

tot verheerlijking van de rijkdom van Gods genade, zulks zal van niemand anders, dan door de genade zelf, waarlijk kunnen geweten worden.

4. *Eindelijk verzekert ook deze begrafenis van de Heere Jezus de ware gelovigen de heiliging van hun eigen begrafenis te zijner tijd.* Het graf is in zichzelf een zeer akelige doodsspelonk, geheel verschrikkelijk vanwege de zonde en de vloek. Hierom worden de onheilige lichamen van de goddelozen en ongelovigen in vloekkuilen geworpen, om daar vastgekluiserd en bewaard te worden met de ijzelijke banden van de dood, tot aan het oordeel van die grote dag, wanneer zij uit die rampzalige gevangenis teruggehaald, en als vervloekte misdadigers voor de verschrikkelijke Richterstoel van Christus gesleept zullen worden, om aldaar hun eeuwig vonnis te ontvangen. De zodanigen kunnen aan hun dood en begrafenis nooit anders dan met schrik denken, indien maar slechts hun ogen niet verblind zijn door het listige bedrog van de satan.

Maar geheel anders is het hier met Gods gelovige kinderen gelegen, en met al degenen, die in de inwendige gemeenschap van Christus staan, door het waarachtig geloof van de Heilige Geest. Deze zien, met het verlichte oog van hun geloof, hun toekomstige graven nu alreeds gereinigd van de besmetting van zonde, dood en vloek, door de heilige begrafenis van de Zoon Gods, de Heere uit de hemel. Nu Hij Zelf dood in het graf gelegen heeft en daar weer heerlijk en onsterfelijk uit verrezen is, wat schrik toch kan het duistere en akelige graf hun nu meer aanbrengen? Zij zijn immers degenen, die het Lam volgen, waar het ook heengaat, Openb. 14 : 4. Nu dat onbevleete Lam hun voorgegaan is in de dood en naar het graf, wat zwarigheid kan er dan toch zijn voor de arme oprechte gelovigen, hetzelfde daarheen ook te volgen, wanneer zij eens ten grave zullen komen, gelijk de korenhoop te zijner tijd opgevoerd wordt? Job 5 :26. Daar zullen zij dan ingaan in de vrede, en rusten op hun slaapsteden, een iegelijk die in Zijn oprechtheid gewandeld heeft, Jes. 57:2. Zij, die dit Goddelijke wonder van Jezus begrafenis veel gelovig en aandachtig bij zichzelf overleggen, zullen gewis een hartelijk verlangen krijgen naar hun begrafenis, en met zuchtigen leren uitroepen: wanneer komt toch eens die dag, dat ik daar in de stilte zal wonen? Laat vrij het gulzig graf, dat niet verzadigd wordt, de sterfelijke delen van de heiligen inslokken, gelijk de vis de Profeet inslokte, maar het zal die, door de diepe afgronden van de dood heen, ook eens gelukkig weer aan land voeren, en uitwerpen op de oever van de volzalige eeuwigheid. De doden mogen hun doden begraven voor de hel, maar Jezus levende gelovigen, voor welke Hij gestorven en begraven is, worden nu ook begraven voor een zeer heerlijke opstanding.

Deze zijn dan de dierbare nuttigheden van de gezegende begrafenis van de Middelaar na Zijn dood.

6. Nu volgt de zesde en laatste trap van Zijn vernedering, welke is *Zijn nederdaling ter hel*. Hoe men dezelve, in de rechte zin van de Heilige Schrift ook opvat, zij zal toch al mede een rijke schatkamer bevonden worden van heil en vertroosting voor de ware gelovigen.

A. Indien men hier de bepaling in acht wil nemen van de orde des tijds, alsdan zal die nederdaling ter hel iets zijn, hetwelk gevolgd is op Christus dood en begrafenis, en dan zal de hel ons hier bijzonder aanwijzen de staat van de doden, waarin de band van de vereniging tussen ziel en lichaam is in stukken gebroken, en die twee menselijke delen nu vaneen gescheiden zijn, liggende de gestorven lichamen vastgekluiserd met de banden van de dood, terwijl de zielen, voor die tijd, elders tot God gekeerd en van dezelve afwezig zijn. Deze akelige staat mag billijk de naam dragen van *de hel*, omdat dezelve aan de hel grenst, en deze de hoogste en uiterste vernedering is, naast die van het eeuwig verderf in de hel, waar het menselijk lichaam of leven toe gebracht kan worden, zijnde die voor de goddelozen ook bereids een gedeelte, en gelijk als een zeker voorbereidsel van de hel zelf. En in deze verschrikkelijke hel, of *algemenen staat van de gestorvenen*, is nu onze eeuwiglevende Verlosser ook Zelf ingetreden, zijnde

Hij niet slechts gestorven en begraven, nee, maar ook, gedurende de tijd van drie dagen, onder het geweld en de ketenen van de dood gehouden geweest. Hij heeft in de ijzelijke kerker zo lang gebonden gelegen, opdat de dood Hem Zijn venijnige angel of scherpe prikkel wel terdege in Zijn vlees mocht indrukken, en een ongestoorde heerschappij over Hem mocht voeren, totdat God Hem Zelf opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van denzelve dood gehouden zou worden, Hand. 2:24. Uit deze volle fontein van Jezus helse dood springen nu de levendige wateren des hemels zeer rijkelijk voor het oprecht gelovige Christenvolk. Want ziet, nu weten zij ten volle, dat de dood reeds het uiterste van zijn macht en schrikkelijk geweld aan hun heilige Zaligmaker heeft geoefend, en Hem de verzenen geheel heeft vermorzeld, Gen. 3 :15, en dat de hellevorst, de satan, nu al zijn dodelijk vergif op de Vorst des levens heeft uitgespogen, zonder een druppel daarvan in te houden.

Daarom roemt de arme gelovige hier nu: "de dood is zelf gestorven en begraven in het graf van Mijn dierbare Heere en Zaligmaker, hij is nu geheel door Hem verslonden tot overwinning, 1 Kor. 15 :54. Zijn banden, angsten en smarten, en al zijn verschrikkelijk geweld, dat hij immermeer in 't werk kan stellen, zijn nu geheel verbroken. Nu kan ik sterven, zonder nochtans te sterven. Ja, nu kan ik, die toch maar een snood verdoemelijk zondaar ben, ook zelf ter helle nederdalen, zonder van de hel verslonden of enigszins beschadigd te worden. Waar is nu uw prikkel gebleven, venijnige dood? en gij hel, waar is uw overwinning, met welke gij mijn ziel zo zeer vervaard kon maken, voor ik dat zalige geheim mocht verstaan van Christus' helse nederdaling? Ik kan, als een verlost van Hem, nu immers blij treden in de dood, in het graf, ja, in de hel, en wonen aldaar ook duizend jaren, midden in de donkere doodsschaduw, en vastgekleusterd aan de sterke doodsbanden, nabij de verrotte lichamen van de verdoemden, wat zal mij zulks toch schaden kunnen, nu de Leeuw, Die uit de stam van Juda is en overwonnen heeft, de diepste afgronden van de dood is doorgetrokken? Nu weet ik immers zeker, dat mijn Verlosser leeft, en dat Hij ten laatste, over het stof zal opstaan, en als zij na mijn huid, dit doorknaagd zullen hebben, ik uit mijn vlees God aanschouwen zal, Job 19 : 25, 26. Nu kan ik tot het graf roepen: gij zijt mijn vader! tot de wormen, mijn moeder en mijn zuster, Joh 17 : 14. En waar zal ik, in mijn Heere Jezus, nu toch meer voor vrezen of enigszins vervaard zijn? Want hier zie ik het uiterste van des duivels macht, die het geweld des doods heeft", Hebr. 2 : 14.

B. Maar indien wij verder ook de orde in acht nemen, langs welke het lijden van de Heere Jezus steeds is toegenomen en allengs gewassen tot een overstromende vloed, alsdan zal Zijn nederdaling ter hel voor ons ook een levendige spiegel zijn van het onuitsprekelijk gewicht van Zijn benauwdheid en allernaaste zielsangsten, welke Hij, zo voor als bij Zijn sterven aan het kruis, tot des werelds verlossing heeft uitgestaan, toen, wanneer de gehele last van Zijns Vaders oneindige en grimmige toorn op Hem alleen rustte, en op Zijn lichaam en ziel aanliep, gelijk een geweldige watervloed, die dammen en dijken in stukken scheurt, en over alles heen stroomt. Het lijden en ondergaan van de schrikkelijke angsten en benauwdheden van Gods toorn, voor een tijd, zoals zelfs Gods vroomste kinderen somtijds hier op aarde ook nog wel ontmoet, is toch evenals een soort van nederdaling ter hel. Zo maalt de Heilige Geest dit lijden af, sprekende van de sterke rechterhand des Heeren: "*de Heere doodt en maakt levend; Hij doet ter helle nederdalen, en doet weder opkomen,*" 1 Sam. 2 : 6. Zulks ondervond David, die knecht des Heeren, toen hij, als een luisterrijk voorbeeld van de Messias, in dat benauwde lijden was neergezonken, waarvan hij dusdanige uitroeping deed: *Banden der hel omringden mij; strikken des doods bejegenden mij,* Ps. 18:6. En de Psalmist, als hij moest weklagen: *de banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis,* Ps. 116 :3.

Maar het was met onze dierbare Middelaar, Jezus Christus, nog wat anders te zeggen. Hij werd in de grondeloze wateren van het angstige lijden en van Zijns Vaders verbolgenheid geheel ondergedompeld, en Hij zonk zo diep daarin neer, totdat Hij een bloedig zweet met grote druppelen over Zijn gehele lichaam voortbracht, en totdat Hij dit luid geroep en misbaar maakte aan het vervloekte kruishout: *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten,* Luc. 22 : 24, Matth. 27 : 46.

En ziet, ook hieruit krijgen de ware gelovigen nu weer op de moeilijke posten dit onwaardeerbaar voordeel door de Geest van het geloof, dat zij, *zelfs in hun hoogste aanvechtingen, mogen verzekerd zijn en zich geheel vertrouwen, dat hun Heere Christus, door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, in welke Hij in Zijn gehele lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, hen van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft* (Vraag 44).

Zij weten hoe zij door hun snode zonden, de eeuwige dood en verdoemenis, en alle pijnen en tormenten der hel, aan lichaam en ziel, gewis verdiend hebben, en hoe zij daarvan nimmer hadden kunnen bevrijd worden, indien niet de Heere Jezus de helse verdoemenis Zelf, in enig opzicht, hier op aarde heilig voor hen had geleden en de bittere drinkbeker van Gods verschrikkelijke toorn en wrekende gerechtigheid, vol van gal en alsem, tot op de onderste bodem toe, geheel had uitgedronken. Hier zien zij Hem met Jona buiten boord geworpen, in de onstuimige zee van Gods gestrenge vloek, en van al de gruwelijke boosheid, woede en geweld van de satan. Ja, hier zien zij Hem te gronde gaan en verzinken in de diepe wateren van de helse smarten, angsten en verschrikkingen.

"O", roept het geloof uit, "wat een verbazend lijden is dit! Al het lijden van de schepselen op de wereld, en in de hel zelfs, kan immers geenszins iets halen of opwegen bij dit allernaarste lijden van mijn Zaligmaker"! Ja, het geloof, zulks aandachtig overwegende, weet niet, waar het zich nu meer over zal verwonderen, of over de schikkelijkheid van de zonde, of over de vlekkeloze heiligheid en oneindige rechtvaardigheid van Jehova God, of over de onuitsprekelijke boosheid van de duivels, of over de allesoverklimmende liefde van Christus, of over de volheid van troost en de gewisse zekerheid van de zaligheid, welke van dit onbegrijpelijk lijden komt afvloeien voor al de gelovige kinderen Gods, want hier is een verzachtende olie, en een pijnstillende balsem voor de allersmartelijkste wonden van de ziel. Hier is een volle troostbeker, zelfs in de hoogste aanvechtingen, bestrijdingen, verschrikkingen en helse benauwdheden, waar de arme gelovigen, met een Heman, met een David en andere heiligen, ooit in komen kunnen, wanneer de grimmige toornigheden des Heeren zich tegen hen toerusten. In zulke zware oefeningen zal het bekend worden, wat een onuitsprekelijke troost en versterking er gelegen is in Christus nederdaling ter hel voor een aangevochten gelovig gemoed. Want als het nu geschiedt, dat de dikke wolken van Gods grimmige toorn, van des satans geweld, verschrikkingen en helse duisternissen, en van de gruwelijkheden van zonde en vloek, naast de benauwde tijdelijke verdrukking, zich al gelijk samenpakken over een arme gelovige ziel, en haar dreigen met een verslindend onweer, dan komt de Trooster, de Heilige Geest, haar henen voeren naar die schuilplaats, naar dat hoog vertrek van Christus' nederdaling ter hel, en plaatst haar dan aldaar bezijden haar machtige Verlosser, totdat het onweer over is. Indien dit alzo niet geschiedde, dan kon niet een Christen ooit veilig zijn in dusdanige storm. Doch ziet, nu kan er ook zelfs niet een haar van hun hoofd verzengd worden door de helse vlammen, hoe fel die ook mogen ontstoken zijn, maar indien zij slechts dicht onder Christus mantel kruipen, dan zijn zij daar niet minder bewaard, dan de drie jongelingen in de gloeiende oven.

Gelijk dan deze nederdaling van onze gezegende Zaligmaker de hoogste en uiterste trap geweest is van Zijn heilig Borglijden, also is dezelve ook Gods eigenlijk geordineerde bescherming en de rijke troostfontein voor de arme gelovigen in hun hoogste noden, benauwdheden en aanvechtingen, hetzij dan op hun ziek- of sterfbedden, of in andere zware omstandigheden van hun leven, hoewel zij daar ook wel dagelijks, in de kracht van de Geest, een gelovig gebruik van kunnen maken, tot hun ondersteuning in hun mindere aanvechtingen en droefenissen.

En hiermee achten wij dan nu genoeg gehandeld te hebben van de staat van Christus vernedering, en hoe een oprecht geloof omtrent de dierbare verdiensten van Zijn lijden, tot troost en zaligheid, gewoon is te werken.

Indien wij hier aan de andere kant nu weer aandachtig letten op de werking van het *valse waan- of tijdgeloof*, dan zullen wij wel spoedig gewaar worden, dat, hoe zeer het met het geloof van de ware wedergeborenen, formeel en uitwendig, ook al weer diezelfde weg zo uit wil handelen, het toch in de grond wel veel daarvan verschilt. Want de tijdgelovigen geven geredelijk hun toestemming aan al die dierbare waarheden van het lijden van de Zaligmaker, zij beschouwen en overwegen dezelve met enige aandacht, zij omhelzen die ook, en eigenen die zichzelf toe, niet alleen met een zeker vertrouwen voor een tijd, maar ook met een zekere blijdschap en gemoedsaandoening. Ja, het kan somtijds ook geschieden, en het geschiedt niet zelden, dat zij door een zekere glans en verlichting van die dierbare waarheden van het Evangelie, gelijk als de hemelse gaven smaken, en des Heilige Geestes deelachtig worden, en dat zij het goede Woord Gods komen te smaken, en de krachten der toekomstige eeuw, Hebr. 6 : 4, 5. Het is niet te zeggen, en het kan van ons niet dan zeer moeilijk nagespeurd worden, tot welk een bijzondere hoogte van gemoedsaandoening, en van licht, kracht en werkzaamheid een tijdgeloof, door de gewone gaven van de Geest, hier somtijds wel kan opstijgen, en wat zonderlinge uitwerkselen het dan ook kan voortbrengen tot omkering en verandering van 's mensen staat en wandel, meest naar buiten, zodat zij, door de kennis des Heeren en Zaligmakers Jezus Christus, de besmetting der wereld zelf ontvlieden, 2 Petrus 2 : 20, en een gedaante van Godzaligheid aannemen, welke somtijds van de ware Godzaligheid nauwelijks is te onderscheiden, 2 Tim. 3 : 5.

Maar hoe ver dit schone werk ook al mag lopen, en welke vertoning van heiligheid en van vernieuwing des Geestes er ook zijn mag bij deze lieden, en hoeveel zij met Christus en met de dierbare verdiensten van Zijn lijden en dood ook mogen ophebben, in navolging van de ware gelovigen, zo zijn hier toch al weer allerwezenlijkste gronden van onderscheid tussen het geloof dat hartelijk en oprecht is en tussen het verleidende waangelooft van de satan, op welke ons dan ook ernstig staat te letten. Want, stelt zelfs het allerbeste geloofswerk omtrent de heilige verdiensten van de Heere Jezus, dat in enige geveinsden ooit kan vallen, zo zullen daar toch altijd deze vier dingen waarlijk aan ontbreken, welke maken dat hun geloof, met al deszelfs vruchten, maar een verrot en ondeugend werk is voor het heilige oog van God, wat het ook mag schijnen voor de ogen van de mensen.

- Ten eerste. Zij omhelzen het lijden van Christus zonder enige schaamte of berouw over hun zonden. Een oprecht gelovig gezicht van een stervende Zaligmaker aan het kruis zal het tedere oog van het hart altijd doen schreien, ja, doen wegdruipen van treurigheid over de walgelijke snoodheid en onreinheid van de zonden, voor welke Hij geleden heeft. Gelijk de vader van het kind, die geloofde, met tranen riep tot de Heere Jezus, Marc. 9 :24, alzo doet ieder recht boetvaardig gelovige. Zijn hart kan niet anders dan bitter gewond zijn, wanneer hij deze verhoogde koperen slang van verre slechts aanziet met een heilig gezicht. Het gaat met de zodanigen, als er staat geschreven bij de Profeet, *en zij zullen Mij aanschouwen, dien zij doorstoken hebben; en zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enige Zoon, en zij zullen over Hem bitter kermen, gelijk men bitter kermt over een eerstgeborene*, Zach. 12 : 10. Een zondaars hart, dat niet kan schreien over de zonde, moet maar eens gaan staan voor Christus kruis, dan zal het wel vochtig en week worden, en een vloed van boetvaardige tranen kunnen storten, gelijk die vrouw, welke Zijn voeten nat maakte met tranen, Luc. 7 :38. Immers het gemoed zal inwendig doen, wat de ogen van het lichaam mochten weigeren. Maar met de geveinsden is het geheel anders gelegen, want deze aanschouwen Jezus bloed en kruis, ook zelfs als zij wenen met een onverbroken hart. Zij leggen hun zonden geredelijk op Hem neer, en dan verheugen zij zich, dat zij een Zaligmaker hebben, die voor hen gekruist en gestorven is. Zij weten zich wonderlijk te vermaken en te verlustigen in de glans van die dierbare waarheid en er zijn er ook genoeg, die een zonderling talent gekregen hebben, om van het lijden, bloed, wonden en dood van de Heere Jezus zeer levendig in een bekoorlijke, ja verrukkende taal te kunnen spreken, en die alzo het blinkend gelaat voeren van recht tedere, hemelsgezinde en Evangelische christenen, die veel in de gemeenzame verkering en genieting van Christus zijn gewend te wandelen.

Hier toch zal men de eigenlijke bron- en hartader vinden liggen van het meeste gedeelte van allerhande bedorven Enthusiastisch of Mystiek volk, zo binnen als buiten onze Gereformeerde kerk. Het wezenlijke karakter van deze soort van lieden valt zo licht niet na te speuren of te doorgronden voor degenen, die niets waarachtigs ontvangen hebben van het licht en de Geest des onderscheids.

Want gelijk er tweërlei werk van de Geest is, alzo is er ook tweërlei soort van licht, waarmee de waarheid van het Evangelie en van de heerlijke genade en verdiensten van Christus pleegt gezien te worden van dezulken, die hun werk maken, om zich daarin gezet te oefenen. En de rechte onderscheiding van dat tweërlei licht, is als de grondslag van de ware wijsheid, die van boven afkomt. Doch de allereenvoudigste christen zal hier nochtans door de Goddelijke genade voor zijn eigen gemoed wel genoeg terecht kunnen geraken, indien hij maar alleen zijn ogen zorgvuldig daarop gevestigd houdt, dat het al in de grond waarlijk een bedrieglijk en een onheilig schijngeestelijk licht is, waarmee men dat bloedige lijden, en die heerlijke en volzalige verdiensten van Christus kan aanschouwen, zonder een waarachtige terugstraling op zijn eigen hart, om het gruwelijke zondewezen aldaar te bespeuren, en om het gemoed inwendig te vervullen met schaamte en berouw en met een diepe verfoeiing en veroordeling van zichzelf. Waar slechts dit ene nog ontbreekt, daar mag men dat Goddelijk wondertoneel van het dierbare en bloedige lijden van de Zaligmaker ook aanschouwen met de innigste opgetogenheid, ja, met de zielroerendste blijdschap en verrukking, totdat onze geest schijnt over te vloeien van sterke liefde voor Christus en van zuivere hemelsgezinde bewegingen, maar het zal toch alles in der waarheid meer of anders niet dan een gewone gave van de Geest zijn, waarmee de tijdgelovigen voor eeuwig naar de hel gaan, zelfs ook diegenen onder hen, die wel eens gemeend hebben, dat zij met de Apostel opgenomen werden in de derde hemel.

Wie is er toch in staat, om dat steile en hoge toppunt na te gaan, hetwelk een Evangelisch huichelaar somtijds kan beklauteren, dan, wanneer zijn hersenen en ingewanden eens gelijk beroerd en bewogen worden door de levendige glans van het schijngeestelijk licht van het ijdele waangeloof. Dat er dan ook zelfs wonderprofeten en profetessen uit deze baarmoeder des dagersaads somtijds geboren worden, zulks zal ons niet verwonderen, indien wij maar enigszins weten, hoe de satan ook zelf zich kan veranderen in een engel des lichts. Evenals de zon de vochtige dampen van de aarde in de lucht optrekt, en die daar dan in beweging houdt hangen, totdat dezelve eindelijk door hun eigen zwaarte weer naar beneden storten, alzo trekt ook de zon van het waangeloof de zinnen van de geveinsden omhoog, en dan zijn het wonderlijk verheven, tedere en geestelijke mensen, die boven ieders hoofd zweven, maar ten laatste zullen zij weer naar beneden komen, als zij zwaar en dik genoeg gezwollen zijn, en dan zal men een ieder waarlijk wel gelukkig mogen achten, wiens klederen van hun regens niet doornat zullen worden. Voorzeker, al wie maar slechts zoveel geestelijk licht van Jezus heilig kruis op zijn ziel ontvangen heeft, dat hij nu hartelijk en aanhoudend zijn walgelijke zonden kan betreuren, en met betraande ogen dat dierbare kruis, als zijn enige rotssteen waarlijk kan aangrijpen, om daar, in verzaking van alles, geheel op te rusten, zo een heeft de minste reden niet, om de geveinsden hun schone licht, gaven, talenten en hemels gezinde gestalten, enz. te benijden, of daar enigszins jaloers over te zijn. En ofschoon dit nu ook al voor een duistere wettichheid bij sommigen alzo mocht doorgaan, het zal voor ons genoeg zijn, als wij maar mogen weten, dat een Evangelie zonder Wet een recht huichelaars Evangelie, en dat Christus te kennen en de zonde te vergeten nergens beter, dan in de school van de satan geleerd wordt. Die zijn arme ziel oprecht bemint, wachte zich altijd zeer zorgvuldig voor deze soort van Evangelische Christenen, en late zich door al hun schoon gepraat van Jezus kruis, lijden, en van de genadige rechtvaardigmaking, van heiligheid, zelfverloochening enz. toch niet bedriegen! Indien men dit teer en welsprekend volk wil leren kennen, dan laten zij ons maar eens nauwkeurig zeggen, hoe zij gewoon zijn met hun dagelijkse schulden en aanklevende verdorvenheid steeds te

handelen. Als wij maar licht en genade genoeg bezitten mogen, om hen terdege hierbij vast te houden, dan zullen zij wel spoedig meer met ons, dan wij met hen verlegen zijn.

- Ten tweede. De tijdgelovigen mogen verder met de heilige verdiensten van de Heere Jezus werken en handelen, zoals zij mogen, maar zij zullen nooit uit of door dezelve een zodanig geestelijk gezicht krijgen van die oneindige heiligheid en ontzaggelijke rechtvaardigheid, die er in God is, en van Zijn verschrikkelijke haat en toorn tegen de zonde, als hen op het diepst voor de hoge God zou vernederen, met vrees en beving voor die vlekkeloze Majesteit. Zij mogen die dingen schoon verstaan, en daar met aangenaamheid over redeneren, maar zij leggen ze toch geenszins op hun harten, om hun eigen doemwaardigheid, zelfs over de geringste zonde, daaruit waarlijk te vernemen tot hun gedurige verootmoediging, en om als doodschuldigen steeds gelovig te vlieden tot Christus. Als God hen Zelf toeroept, uit het midden van deze brandende braambos: *nadert hier niet toe, trek uw schoenen uit van uw voeten, want de plaats, waarop gij staat, is heilig land*, Exod. 3 :5, dan verstaan zij die geduchte taal niet, maar zij treden vrij toe, en kruipen zo, diep met de schoenen aan hun voeten in die brandende braambos, totdat zij geheel ontvonkt worden van de enkele liefde van Christus, en dan hebben zij daar wonderlijke dingen gezien en gehoord. Waarlijk het bitter lijden van de Zoon Gods is het middelpunt van die heiligheid der heiligheden, waar de Serafim zelfs voor beven moeten, als zij daar boven staan en uitroepen: Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen, zodat de posten der dorpelen zich bewegen van de stem des roependen, en het huis vervuld wordt met rook, Jes. 6 : 3, 4. Maar, buiten de toestemming en een gewone aandoening, dat deze dingen zo zijn, naast een fraai en kunstig gesprek, waar het nodig is, weet een huichelaar verder niet, wat hij daarvan maken zal. In Christus kruisdood is een allerheerlijkst wonder opgericht, beide van de Goddelijke rechtvaardigheid en barmhartigheid, en in de juiste en wezenlijke samenvoeging van die beide ligt de grond van de gehele verborgenheid van het Evangelie. De Apostel drukt het uit, dat God de Heere Jezus Christus gesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, Rom. 3 : 25.

Maar het is altijd de aard van de blinde waangelovigen, dat zij hun gezicht veel liever slaan naar de zijde van de barmhartigheid, dan van de rechtvaardigheid, terwijl de ware gelovigen, in het licht en door de bestiering van de Geest, evenzeer naar beide kanten hun ogen zullen neigen. En ziet, uit die grond komt het dan ook voort, dat deze de Heere dienen met vrees, en zich verheugen met beving, als zij de Zoon kussen, opdat Hij niet toorne, en zij op de weg vergaan, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden, Ps. 2 : 11, 12, maar, dat genen anders niet, dan van liefde en blijdschap dromen, zonder ontzag en vrees voor de hoge God, en wanneer zij op hun wijze, met Christus ter maaltijd zijn, zichzelf weiden zonder vrees, Judas vs. 12. Het is voorzeker een gewis teken van schijngeestelijkheid, als wij onszelf zo liefelijk kunnen verkwikken in de schaduw van Christus dierbare verdiensten, dat wij nu vergeten, welke doemwaardige en walgelijke zondaars wij zijn, en hoe Gods toorn vreselijk brandt. Het is al een vals verleidend licht, dat ons een zaligmaker doet beminnen, om Zijn verdiensten en weldaden, zonder Gods toorn te vrezen om onze zonden en misdaden. De genade van Christus en de vloek van Mozes moeten in een zondaarshart altijd in evenwicht hangen, of anders, indien de genade overslaat, dan stijgt het spoedig naar het waangeloof, maar als de vloek zwaarder weegt, dan zinkt het naar de wanhoop. En het is de Heilige Geest des geloofs alleen, die deze twee in het hart in balans kan houden, opdat de verzoening van de zonden altijd gepaard mocht gaan met de heiligmaking, en de ene aan de andere geen nadeel mocht doen. Al wie van deze heilige lessen van het Christendom nog nooit iets Goddelijks geleerd heeft, aan dien wordt een gekruiste Christus wel voor de ogen afgeschilderd in het Evangelie, maar het blijft toch slechts een bloot schilderij, waarop het oog van de geveinsden dan zo lang zal starogen, totdat hun geest vervuld wordt met aangename denkbeelden, die wel de grove, maar niet de kleine zonden zullen uitdrijven.

- Ten derde. Ook staan de harten van de rampzalige tijdgelovigen, hoeveel zij met het lijden van Christus mogen ophebben, toch geenszins in een rechte begeerte naar hetzelfde, ten einde dat met een oprecht vertrouwen, als een verzoening voor hun zonden ootmoedig aan te grijpen. Wat anders is het in het natuurlijke, sommige aangename medicijnen enkel te gebruiken om de smaak, en wat anders is het, die in te nemen om de gezondheid. Zo is het ook heel wat anders zich slechts liefelijk te vermaken in de beschouwing en omhelzing van Christus, en wat anders is het, Hem hartgrondig te zoeken, te begeren en gelovig aan te grijpen uit een waarachtige, drukkende nood, als ons de ondragelijke last van de zonde en van Gods toorn om Hem verlegen doet zijn. De heilrijke verdiensten van de Zaligmaker hebben zeker beide haar aangenaamheid en haar wezenlijke nuttigheid en noodzakelijkheid voor de arme overtuigde zondaren, maar zich meest te verlustigen in de dierbare schoonheid en beminnelijkheid van de Heere Jezus en van Zijn zalige verdiensten, zonder die toch zo bijzonder tot rechtvaardigmaking en tot troost en genezing van zijn gewonde consciëntie van node te hebben, zulks is de rechte methode van de huichelaren. *U, die gij gelooft, zal ons de Apostel zeggen, is Hij dierbaar, 1 Petrus 2 : 7.*

Maar wat waarachtige dierbaarheid zal iemand toch in Christus en in Zijn allerheiligst lijden vinden, die geen waarachtige droefheid vindt in de zonde en in de toorn van God. Er zullen immers buiten twijfel genoeg mensen geweest zijn in de woestijn, ten tijde van Mozes, die de verhoogde koperen slang met veel verwondering hebben aangezien, en als een Goddelijk geneesmiddel geprezen zullen hebben, maar wie zal niet gaarne willen toestaan, dat diegenen onder het volk, die van de vurige slangen gebeten en dodelijk gewond waren, daar nog met een ander oog op gezien zullen hebben, dan de gezonden, welken niets deerde, en dat zij ook geheel andere voordelen en uitwerkingen aan zichzelf van dit hun aanzien zullen gekregen hebben, dan de eersten. Alzo zien ook de oprechte gelovigen en de waangelovigen wel beiden op Christus, en beiden verheffen en roemen zij Hem, maar genen zijn hartelijk gewond en verslagen over hun zonden, en roepen ernstig en ootmoedig met de Tollenaar om genade, terwijl de anderen met de glansrijke beschouwing van Christus en Zijn verdiensten meer verrukt en ingenomen zijn, dan dat zij wel waarlijk bekommerd zouden zijn over de dadelijke toerekening van Christus dierbare gerechtigheid aan hun zielen. Wat zal men hier toch van zeggen, anders dan dat deze laatste soort nog veel te gezond van hart is, om de hemelse Medicijnmeester nodig te hebben, die toch maar alleen om der zieken zondaren wil in deze wereld gekomen is.

Maar hoe zal men zulks de blinde waanchristenen best beduiden, die hun zonden reeds allen verloren hebben, zo spoedig zij slechts tot Christus kwamen? Voorzeker, als niet de Heere Zelf door Zijn Geest hun duistere ogen belieft te openen, en hun eens recht te leren, welk een allerwezenlijkst onderscheid er is tussen Christus en een zekere glans van Christus, welke nederdaalt op 's mensen ogen, zo zal men tevergeefs arbeiden, om deze lieden dat heilige geheim van de Geest te beduiden.

- Ten vierde. Het is ook zeker, dat de ongelukkige bedrogen tijdgelovigen, met al hun schijngeestelijke werkzaamheden, omtrent de verdiensten en het lijden van de Zaligmaker nimmer zo vast aan Hem verbonden zullen worden, dat Zijn Goddelijke liefde hen waarlijk zou bewegen, om de onreine liefde van de zonde geheel te verzaken. Evenals iemand, die de spijs in zijn mond neemt en kauwt, zonder ze door te slikken, wel de zoetheid daarvan zal smaken, maar er niet door gevoed of versterkt zal worden, alzo doet die geestelijke spijs van Christus verdiensten ook geen waarachtig nut, om het hart inwendig te vervullen en te versterken tot vrede en heiligmaking, indien dezelve maar alleen in de mond genomen en gekauwd wordt met het verstand en met de lichtste aandoeningen en genegenheden van 's mensen geest, en toch niet oprecht gelovig wordt doorgeslikt, en in de maag gezonden.

Tevergeefs is het, dat de geveinsden zo zeer gezet en verlekkerd zijn op het smartelijk lijden van de Heere Jezus, naardien zij toch altijd een waarachtige afkerigheid voeden van vernederend lijden en verdrukking, welke hun mocht opgelegd worden in Zijn navolging.

Tevergeefs staan zij opgetogen over de heilige verborgenheid van Jezus lijden voor het wereldlijk gericht van Pilatus, terwijl zij toch evenwel de ongerechtigheid blijven beminnen, ook zelfs wanneer zij de gerechtigheid voorstaan en betrachten.

Tevergeefs is Jezus kruis hun zo wonderlijk dierbaar, aangezien zij toch nimmer van harte kunnen besluiten, om hun beminde lusten en zonden gelovig aan dat kruis te laten hechten, opdat die mede gekruist worden.

Tevergeefs worden zij zo bewogen met des Heilands uitnemende liefde, welke Hij de armen zondaren bewezen heeft in Zijn bittere dood en sterven, want zij hebben toch geen behagen, om uit wederliefde voor Hem de wereld en het vlees af te sterven, en om maar alleen voor God te leven.

Tevergeefs ook staan zij met hun opgetogen aandacht stil in het beschouwen van Zijn begrafenis, en in het geheim en voordeel daarvan na te vorsen, en het zichzelf toe te eigenen, daar zij toch geen andere zaligheid beminnen, dan die gelijk is aan de gepleisterde graven, en daar zij hun eigen zin, wil, gemak en eer in Christus graf niet willen laten ondersteken.

Tevergeefs eindelijk zijn zij zo aangedaan, ja verschrikt over Zijn nederdaling ter hel, zij, die nog nimmer zoveel vrees voor de hel gehad hebben, om het eens ernstig daarop toe te leggen, dat zij door een waarachtige bekering mochten vlieden van de toekomstige toorn.

Kortom, het blinkend geloof van de geveinsden is als een weerglas, hetwelk altijd rijst of daalt, naar dat de lucht meer verdikt of verdund wordt. Alzo bestiert de lucht van de wereld en van de eigenliefde ook deze soort van geloof, en hoe dun, ja onzichtbaar zelfs, die lucht ook zijn mag, zo doet zij toch op de geest van de huichelaar een geweldige werking. Een grove en donkere lucht zal het weerglas van zijn geestelijke werking en van zijn liefde voor Christus doorgaans naar beneden doen dalen, maar een fijner en helderder lucht zal het doen rijzen, en allengs hoger doen klimmen tot op schoon weer. Doch meest blijft het weerglas van de gelovigen staan op veranderlijk omdat zij wel een geloof hebben, maar geen wortel. Ongelukkig geslacht van mensen, die altijd geestelijk zijn, zonder de Geest, en die de liefde van Christus omdragen in een hart, dat enkel draait op de spil van de wereld en van de vleselijke begeerlijkheden. Immers wandelt dit ellendige volk ook als in een beeld, immers woelen, praten en zwetsen zij ijdel, Ps. 39 :7. Velen jagen hun eigen schaduw zo lang achterna, totdat zij onvoorziens in de put van het eeuwig verderf neerstorten, en dan is de wening der ogen en knersing der tanden eindeloos hun rampzalig lot. Weet gij dit? van altijd af, van dat God de mens op de wereld gezet heeft, dat de vreugd van de huichelaar voor een ogenblik geweest is? Wanneer zijn hoogheid tot de hemel toe opklom en zijn hoofd tot aan de wolken raakte, zal hij gelijk zijn drek in eeuwigheid vergaan, die hem gezien hadden, zullen zeggen, waar is hij? Job 20 : 4-7.

Gelukkigen, welke de ontfermende genade hier dan nog in tijds doet ontwaken uit de strik van de duivel! Gode zij lof voor de zalige bekering van de uitverkoren gelovigen door Jezus Christus van nu tot in der eeuwigheid!